

Til
Kunnskapsdepartementet
Innspill 25/2789

Oslo 9.6.2026

Innspill til KDs arbeid med ny overordnet rammeplan for lærerutdanningene.

SKAPIA takker for muligheten til å komme med innspill til rammeplanen for lærerutdanning innen 10. juni. Vi viser samtidig til uttalelsen fra FoMuP – Forum for musikkpedagogisk forskning i samme sak.

SKAPIA er en ideell stiftelse som jobber tett sammen med musikk lærere og elever i grunnskoler over hele landet. Gjennom å forene kunstnerisk, musikkfaglig og pedagogisk kompetanse og bygge bro mellom barn og det profesjonelle musikklivet, styrker vi arbeidet med å løfte barn og ungdom som kreative og skapende mennesker. SKAPIA deler den sterke bekymringen som råder for musikkfagets og de øvrige praktiske og estetiske fagenes stilling i grunnskolen og i lærerutdanningene.

Vi anbefaler derfor at alle grunnskolelærerstudenter gjennomfører minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag, og at det innføres krav om 30 studiepoeng fagkompetanse for undervisning i disse fagene også på barnetrinnet.

Bakgrunnen for denne anbefalingen:

Som SSBs siste kartlegging fra 2021-22 viser ¹, er lærerkompetansen i disse fagene (med et lite forbehold om kroppsøving) svært mye lavere enn for de fleste andre grunnskolefagene. Musikkfaget skiller seg dessuten ut ved at lærerkompetansen har sunket siden forrige SSB-kartlegging. Ifølge siste kartlegging mangler nå 70% av nyutdannede lærere musikk i fagkretsen.

Konsekvensen er at mange elever møter lærere uten faglig fordypning i musikk og andre praktiske og estetiske fag. Dette svekker muligheten for å gi undervisning av høy kvalitet og står i kontrast til regjeringens ambisjoner om en mer praktisk og variert skolehverdag.²

Utdanningsforbundets kartlegging av nyutdannede læreres fagkompetanse fra 2024³ viser svært lave tall for fagene musikk, mat og helse og kunst og håndverk:

¹ Arnesen, H. et al. (2023). *Lærerkompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 2021/2022*. Statistisk sentralbyrå

² *Meld. St. 34 (2023-2024)*

³ Utdanningsforbundet (2024). *Lærerutdanningene – søkere og uteksaminerte kandidater 2024. Faktaark 2024:11*

Fagfordypning	Antall 30 sp.-enheter	Antall 60 sp.-enheter	Antall master fordypning	Antall uteksaminerte lærere med faget
Kroppsøving	454	312	160	926
Kunst og håndverk	154	59	45	258
Mat og helse	129	19	14	162
Matematikk	499	850	482	1831
Musikk	121	56	22	199

Det er imidlertid ikke en ny situasjon at lærerkompetansen er svak i disse fagene. SSBs kartlegginger av lærerkompetanse gjennom hele 2000-tallet viser at lærerkompetansen er og forblir svak. Heller ikke Kompetanse for kvalitet- strategien har hjulpet særlig på denne situasjonen, til tross for at fagene har vært prioritert gjennom alle KfK-periodene.

Følgegruppen for lærerutdanningsreformen som ble etablert ved innføringen av GLU, leverte flere rapporter der bekymringene for mangel på rekruttering til de praktiske og estetiske fagene i grunnskolelærerutdanningene var tydelig uttalt (2011, 2013, 2014), og i rapporten fra 2014 (s. 62)⁴ var rådet til styresmaktene alarmerende:

Når det gjelder de praktisk-estetiske fagene med få studenter, mener Følgegruppen at KD må vurdere nasjonale tiltak for å sikre at framtidig lærerbehov innenfor disse fagene blir dekket.

Ser vi tilbake på perioden fra 1990-tallet og frem til i dag, altså gjennom nærmere 40 år, viser gjentatte politiske strategier og utredninger som har hatt til hensikt å styrke de praktiske og estetiske fagene⁵ at situasjonen for disse fagene vanskelig har latt seg påvirke av god politisk vilje og sympati for fagene. Situasjonsbeskrivelsen fra rapport til rapport er den samme: det er stor mangel på lærerkompetanse i de praktiske og estetiske fagene.⁶

⁴ Følgegruppen for lærerutdanningsreformen (2014). Rapport nr. 4: *Lærerutdanninger i endring. Indre utvikling – ytre kontekstuelle hinder*.

⁵ *Inntrykk, uttrykk, avtrykk: handlingsplan for styrking av dei estetiske faga i skolen* (1991), *Broen og den blå hesten - handlingsplan for dei estetiske faga og kulturdimensjonen i grunnskolen* (1995), *Skapende læring. Strategi for kunst og kultur i opplæringen* (2007), *Det muligens kunst – ti råd til kulturministeren og kunnskapsministeren* (2014), *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning* (2019).

⁶ Kalsnes, S. og Espeland, M.I. (2025). *Musikkfaget i spel. Fagpolitiske, fagdidaktiske og historiske perspektiv*. Oslo: Skapia Forlag

I SSBs siste framskrivning av fremtidig lærerbehov, Lærermød 2025-2060 ⁷ kommer det frem at etterspørselen etter lærere i praktiske og estetiske fag i nesten hele framskrivingsperioden fram til 2060, vil overstige tilbudet (s. 25):

Det blir dermed for få lærere i praktiske og estetiske fag framover for å opprettholde dagens standard. Det kan derfor bli nødvendig med politiske tiltak for å øke tilbudet, enten gjennom økt kandidatproduksjon (flere førsteårsstudenter og/eller høyere gjennomføring, (...)) eller ved å redusere ut-av-sektor-mobilitet (...). Dvs. oppnå en svakere etterspørsel etter denne typen lærer i utenfor sektoren.

Denne lærergruppen har også den største andelen som jobber utenfor undervisnings-sektoren, for eksempel i det frivillige musikk- og kulturlivet. Vi merker oss dessuten at framskrivningen tar utgangspunkt i situasjonen for 2024, og vurderer behovet ut fra dagens standard, som altså innebærer at mer enn halvparten av lærerne i musikk og mat og helse og noe under halvparten av kunst og håndverk-lærerne mangler kompetanse i fagene. Situasjonen for disse fagene vil altså bli drastisk forverret dersom det ikke settes inn nasjonale tiltak for å hindre at mangelen på lærerkompetanse vokser seg enda større.

SKAPIA viser til FoMuPs innspill til rammeplanarbeidet. Tall som FoMuP nylig har hentet inn fra lærerutdanningsinstitusjonene viser at den negative utviklingen trolig vil fortsette for musikkfaget. Opptakstallene for musikk i lærerutdanningene er jevnt over synkende. Det ser ut til å være opp til den enkelte institusjons økonomiske situasjon om musikkfaget skal tilbys i lærerutdanningen. Prognoser basert på dagens opptakstall viser for eksempel at det i framtiden knapt vil utdannes kvalifiserte musikk lærere nord for Trondheim.

Slik både SKAPIA og FoMuP ser det, er det to tiltak som vil virke positivt inn på denne situasjonen: at studenter i grunnskolelærerutdanningene må velge et praktiske eller estetiske fag (fortrinnsvis musikk, mat og helse eller kunst og håndverk der lærerkompetansen er lavest), og at det innføres krav om lærerkompetanse for undervisning i disse fagene også på barnetrinnet.

Dette vil svare på den vedvarende mangelen på lærerkompetanse i praktiske og estetiske fag. Det vil også være i tråd med anbefalinger og innhold i Meld. St. 34 (2023-2024) om en mer praktisk skole, samt til departementets arbeid med endringer i struktur og innhold i skolehverdagen på 1. og 2. trinn. Dersom ambisjonen om en mer praktisk skole skal realiseres, må lærerne ha faglig kompetanse til å planlegge og gjennomføre praktisk-estetisk undervisning. Uten et minimumskrav i lærerutdanningen, viser all erfaring at denne ambisjonen vil være vanskelig å oppnå.

Våre forslag til endringer:

⁷ Gunnes, T., Bennetzen, J., Ekren, R., Gilje, S.J., og Knudsen, P. (2025). *LÆRERMØD 2024-2060 Vil lærermangelen reduseres framover?* Rapport 2025/30, Statistisk sentralbyrå

I underkapittel om lærerutdanning for trinn 1 – 4 grunnskole er det f.eks. definert følgende kjernekompetanse:

- *å skape og formidle estetiske opplevelser for elevene og legge til rette for kreativitet og undring i alle fag*

For denne utdanningen er det også i § 12-2 definert Særlige bestemmelser om utdanningens innhold. Her inngår bl.a. følgende krav:

- *Alle fag som tilsvarer skolefag, skal omfatte fagdidaktikk og begynneropplæring*
- *Utdanningen skal inneholde minst 60 studiepoeng med profesjonsrettet pedagogikk og minst 30 studiepoeng i hvert av fagene norsk og matematikk*

SKAPIA foreslår følgende tilføyelse til fag-kravet:

- *Utdanningen skal inneholde minst 60 studiepoeng med profesjonsrettet pedagogikk, minst 30 studiepoeng i hvert av fagene norsk og matematikk, og minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag*

I underkapittel om lærerutdanning for trinn 5 – 7 grunnskole er det bl.a. definert følgende kjernekompetanse:

- *å anvende praktiske, estetiske og varierte arbeidsformer, og elementer av lek for å styrke utforskning, motivasjon og mestring*

For denne utdanningen er det i § 13-2 definert *Spesifikke reguleringer for utdanningen*. Her inngår bl.a. følgende krav:

- *Alle fag i lærerutdanningen for trinn 5-7 som tilsvarer skolefag, skal omfatte fagdidaktikk.*
- *Lærerutdanning for trinn 5-7 skal inneholde minst 60 studiepoeng profesjonsrettet pedagogikk*

SKAPIA foreslår følgende tilføyelse til fag-kravet:

- *Lærerutdanning for trinn 5-7 skal inneholde minst 60 studiepoeng profesjonsrettet pedagogikk, og minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag*

Vi ber departementet innarbeide krav om minst 30 studiepoeng i et praktisk eller estetisk fag i rammeplanen for grunnskolelærerutdanningene. Dette vil være nødvendig for å sikre at elever i hele landet får undervisning av god kvalitet også i disse fagene, og for å realisere målet om en mer praktisk og variert skole.

Med vennlig hilsen

Signe Kalsnes
Styreleder i SKAPIA